

Тема 6.3. Хвороби плеври.

1. Плеврит.

Методичні вказівки.

Хвороби плеври Серед хвороб плеври у сільськогосподарських тварин частіше буває плеврит, крім того, трапляються гідроторакс (грудна водянка), гемоторакс (крововилив у плевральну порожнину) і пневмоторакс (накопичення повітря в плевральній порожнині).

1. Плеврит (pleuritis) – запалення плеври – може бути первинний і вторинний, гострий і хронічний, вогнищевий і дифузний, фібринозний (сухий) і ексудативний (випітний).

Етіологія. Первинний плеврит виникає внаслідок дії на ослаблений організм простудних факторів. У тварин частіше буває вторинний плеврит, який у більшості випадків розвивається як ускладнення інших хвороб, особливо інфекційних. Плеврит розвивається також при мікозах і мікотоксикозах.

Патогенез і патолого-анатомічні зміни. Умовно-патогенна мікрофлора, яка розмножується внаслідок переохолодження і зниження резистентності організму, або збудник, який викликає первинне захворювання, гематогенним або лімфогенним шляхом потрапляє на плевру, подразнює її рецептори і викликає запалення. Спочатку гіперемія, потім – ексудація і пролефірація. При накопиченні ексудату від'ємний тиск у плевральній порожнині зменшується, що призводить до зниження АКТ і підвищення ВКТ.

При *фібринозному (сухому) плевриті* на плеврі відкладається фібрин, а при *ексудативному (випітному)* – у плевральній порожнині накопичується рідкий ексудат, який може бути серозний, серозно-фібринозний, геморагічний, гнійний і гнильний. У великих тварин накопичується до 60 л, а у дрібних – до 10 л ексудату. Нерідко розвивається злипливий (адгезивний) плеврит, який призводить до зрощення листків плеври. Ці зміни плеври і накопичення в плевральній порожнині ексудату утруднюють функції легень, чим викликають дихальну недостатність у тварин.

Симптоми. Помічають пригнічення, зниження апетиту, продуктивності, роботоздатності, підвищення температури тіла, збільшення частоти дихання, саме дихання наближається до черевного типу, при одnobічному, особливо ексудативному, плевриті виникає асиметрія грудної клітки. Пальпація і перкусія грудної клітки супроводяться болісною реакцією тварини. Найрізкіше вона проявляється при фібринозному плевриті. Для ексудативного плевриту характерна горизонтальна лінія притуплення. Під час рентгенологічного дослідження у цьому випадку знаходять різке затінення в легенях з горизонтальною верхньою межею (незалежно від положення тіла тварини). Коні не лягають. Інші тварини уникають різких рухів. Кашель, коли тварина перебуває у стані спокою, сухий, слабкий, короткий, рідкий, болючий, під час перкусії грудної клітки посилюється і стає частішим. Тварина ніби намагається стримати кашель.

При *фібринозному плевриті* характерні шуми тертя плеври, які посилюються при натисканні фонендоскопом на грудну клітку. При *ексудативному плевриті* вище горизонтальної лінії притуплення прослуховується посилене везикулярне дихання, а нижче можуть прослуховуватися шуми бронхіального дихання або не вдається почути ніяких шумів. При *гнильному плевриті*, або *пневмотораксі*, який ускладнений ексудативним плевритом, чути плевральні шуми плескоту, які збігаються з ритмом серця, скорочення якого викликають коливання рідини й газів у плевральній порожнині. На відміну від перикардіальних шумів плескоту (при травматичному перикардиті) плевральні шуми плескоту завжди прослуховуються біля горизонтальної лінії притуплення.

Серцевий поштовх і тони серця при ексудативному плевриті різко послаблені. Поштовх дифузний. Такий плеврит супроводиться зменшенням діурезу і концентрацією сечі. При розсмоктуванні ексудату виявляють поліурію з відповідними змінами якості сечі.

Плеврит часто перебігає при нейтрофільному лейкоцитозі з регенеративним або дегенеративним зміщенням ядра.

Перебіг і прогноз. Фібринозний плеврит у легких випадках захворювання може перебігати швидко і майже непомітно. Гострий ексудативний плеврит перебігає в легких випадках протягом одного-двох тижнів, а хронічний – протягом тижнів і місяців. При своєчасному лікуванні прогноз фібринозного плевриту частіше сприятливий, ексудативного – обережний, а в тяжкий випадках (при ускладненнях) – несприятливий.

Діагноз ставлять за характерними симптомами: при фібринозному (сухому) плевриті – за болючістю під час пальпації і перкусії грудної клітки, шумами тертя плеври, а при ексудативному (випітному) плевриті – за горизонтальною лінією притуплення і характерним затіненням у легенях з горизонтальною верхньою межею при рентгеноскопії або рентгенографії грудної клітки.

Для уточнення діагнозу з метою диференціювання ексудативного плевриту і грудної водянки (гідротораксу) роблять діагностичну пункцію плевральної порожнини (плевроцентез). При цьому голку уводять нижче горизонтальної лінії притуплення, частіше трохи нижче лінії плечового суглоба, у більшості тварин зліва – в 7-му, а справа – в 6-му міжребер'ях. При плевриті через голку витікає ексудат – мутна або опалесціююча рідина, часто із згустками фібрину, червонувато-жовтого кольору, багата на білок (понад 3 %), містить формені елементи крові, у тому числі багато лейкоцитів. При грудній водянці через голку витікає трансудат – водяниста, прозора або злегка опалесціююча рідина, рожевого або жовтуватого кольору, містить мало білка (1–3 %), у ній мало лейкоцитів.

Випітний плеврит, який супроводиться шумами плеску, відрізняється від випітного перикардиту горизонтальною лінією притуплення в ділянці грудної клітки.

Велике значення в диференціальній діагностиці плевриту мають рентгенологічні дослідження.

Слід також мати на увазі, що при плевриті, на відміну від інших захворювань системи дихання, не спостерігається носове витікання.

Терапія. Організують високоякісну годівлю та сприятливі умови утримання тварин. Призначають гірчичники, банки, солюкс, інфраруж, діатермію, антибіотики, сульфаніламід. На практиці ефективними є: атаветрин великій рогатій худобі, свиням 1 мл на 15 кг маси внутрішньом'язово одноразово; байтрил (таблетки) собакам і котам по 15, 20, 150 мг всередину по 5 мг на 1 кг маси; байтрил 5 %-й телятам підшкірно та свиням внутрішньом'язово по 1 мл на 20 кг маси протягом 5 днів; енроксил 10 % великій рогатій худобі підшкірно, свиням внутрішньом'язово по 2,5 мл на 100 кг маси один раз на добу протягом 3 днів; егоцин великій рогатій худобі, козам, вівцям, свиням внутрішньом'язово 1 мл на 10 кг маси; ветрим коням, великій рогатій худобі, козам, вівцям 1 мл на 14 кг маси один раз на день протягом 5 днів, свиням 1,5 мл на 14 кг маси один раз на день протягом 5 днів, собакам 2 мл на 10 кг один раз на день протягом 7 днів; гентаміцин 4 % внутрішньом'язово великій рогатій худобі 0,5–1,25 мл на 10 кг маси кожні 8–12 год протягом 3 днів, коням 0,50–1,0 мл на 10 кг маси кожні 8 год протягом 3 днів, свиням 0,50–1,0 мл на тварину кожні 8–12 год протягом 3 днів, собакам і котам 1,25 мл на 10 кг маси кожні 12 год протягом 4 днів. При ексудативному плевриті, крім протимікробних засобів показані сечогінні, проносні, потогінні лікарські засоби. Слід пам'ятати, що при тяжкому хронічному ексудативному плевриті, який супроводиться серцево-судинною недостатністю, не можна застосовувати гірчичники або банки, щоб не спричинити набряку легень. При тяжкій формі ексудативного плевриту показаний плевроцентез з виведенням ексудату й уведенням у плевральну порожнину протимікробних засобів.

При будь-якій формі плевриту треба регулювати функції серцево-судинної та інших систем організму, застосовуючи симптоматичну терапію.

Профілактика. Слід оберегати тварин від дії простудних факторів, підвищувати природну резистентність їх і своєчасно лікувати від захворювань, які часто ускладнюються плевритом. Треба стежити за якістю кормів, звертаючи особливу увагу на наявність у них патогенних грибів або їхніх токсинів.

Контрольні запитання.

1. Дайте визначення плевриту.
2. Назвіть причини виникнення плевриту у с/г тварин.
3. Перерахуйте клінічні ознаки при різних формах плевриту.
4. Поясніть диференційну діагностику при плевриті.
5. Охарактеризуйте методику надання лікарської допомоги при плевриті.

Список рекомендованої літератури.

Основна.

1. Внутрішні незаразні хвороби тварин: Підручник. – 2-ге вид., доп. / М.О. Судаков, М.І. Цвіліховський, В.І. Береза та ін.; За ред. М.О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с. (стор. 136–139).
2. Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський. За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1985. – 335 с. (стор. 138–140)
3. Внутрішні хвороби тварин / В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, М.О. Судаков та ін.; За ред. В.І. Левченка. – Біла Церква, 1999. – Ч.1. – 376 с. (стор. 219–222)

Додаткова.

1. Внутренние незаразные болезни животных / И.И. Тарасов, И.П. Кондрахин, В.Г. Ильин. – М.: Агропромиздат, 1987. – 431 с. (стр. 165–167)
2. Практикум по внутрішніх незаразних хворобах с/г тварин / М.О. Судаков, В.І. Береза, І.Г. Погурський, В.М. Нечваль; За ред. М.О. Судакова. – К.: Вища школа, 1995. – 206 с. (стор. 137–138)

Додатки.

1. www.nbu.gov.ua. uadocs.exdat.com/docs. uk.wikipedia.org.
www.veterynar.com.ua.